

VIDA ESCALENCA

REFRESQUEM LA MEMÒRIA

RICARD GUANTER

EN JOSEP ESQUIROL I EN SANTIAGO RUSIÑOL

En Josep Esquirol, dintre de les normals limitacions dictades sobretot per l'època i el lloc que li tocà viure, era un home culte i instruït, i com a tal, li agradava rodejar-se d'altres persones escalenques que, com ell, estimaven la cultura en les seves diferents facetes.

Tota aquesta gent solia reunir-se en un local que ja anomenaven «El Cau de l'Art».

Es tractava d'un lloc molt petit que es trobava entre l'actual peixeteria de **Can Massafont** i l'entrada als apartaments de **Can Panxo**, el que abans fou **Cafè de Can Pepet Sureda** i, posteriorment, de **Can Panxo**, conegut també pel **Cafè de les Dilícies**.

S'hi accedia per una porta que hi havia dintre l'entrada de l'esmentat **Cafè de Can Pepet Sureda**. Allà s'hi reunia la colla de l'Esquirol. Parlaven de pintura, literatura, música i d'altres facetes relacionades amb el món de la cultura. I quan convenia també s'ocupaven de coses menys trascendents. Feien bromes, gatzara i preparaven actes i festetjos populars.

«El Cau de l'Art» venia a ésser una branca de la societat recreativa que, els anys 20, es constituí a l'Escala i que s'anomenà «la Penya», que tenia, precisament, la seva seu social al **Cafè de Can Pepet Sureda**.

De «La Penya» potser en parlarem en una propera ocasió quan tractarem d'una altra societat recreativa anomenada «Centre de Joventut», fundadora de la **Sala Pekin**.

Diguem ara, de passada, que en el saló del citat **Cafè de Can Pepet Sureda** i organitzats per «la Penya», s'hi celebraven lluits balls, animats carnavals, teatre i festivals diversos. S'hi feien moltes bromes com la d'aquell dia que l'Esquirol, durant un ball, donava caramels a les noies, cosa que solia fer molt sovint i que li feia guanyar crítiques i murmuracions per part d'un sector del poble.

Resulta que els seus companys s'espavilaren bé prou de posar-li, entre els caramels que tenia a la butxaca, una bomba fètida. Imagineu-vos l'espectacle! Aquella nit, l'Esquirol no pogué donar cap caramel a les noies perquè era impossible posar-se al seu costat.

En certa ocasió, en les seves anades a Barcelona, l'Esquirol es trobà amb en **Santiago Rusiñol**, amb qui ja s'havia parlat diferents vegades, del qual presumia molt entre els seus companys.

Com que en **Rusiñol** aquell dia es trobava de molt bon humor, l'Esquirol li demanà que quan pogués li pintés un cap d'estudi ben estrany, dels que no n'hi ha gaires.

Havia passat un quant temps que l'Esquirol ni se'n recordava, quan un bon dia rebé un paquet que li enviava **Rusiñol**. L'Esquirol endevinà de seguida el què hi havia «veritablement es digué ell mateix –Rusiñol és home de paraula–. Persones com aquesta, n'hi ha poques».

Content com unes Pasqües, l'Esquirol, que encara conservava el paquet sense obrir, cridà un per un els seus amics i els convocà a tots al «Cau de l'Art» per a fer-los la presentació oficial del regal que havia rebut del seu amic **Rusiñol**.

L'expectació entre els reunits era gran quan l'Esquirol, començà a desfer el paquet. Tots els presents s'aguantaven la respiració, expectants, del que dintre poc veurien.

Tot presumidot per l'expectació que havia desvetllat, l'Esquirol, tot parsimoniós, seguia desembolicant el paquet. A la fi, arribà el gran moment, en aparèixer el quadre.

Mirar-lo i veure el rostre de l'Esquirol totalment canviat de color fou una mateixa cosa. Un fred de tomba el travessà de dalt a baix. En aquells moments, s'hauria estimat més fondre's.

El llarg silenci mantingut gairebé sense respirar esclatà en una gran rialla de tots els contertulis que amenaçava fer trontollar les gruixudes parets del «Cau de l'Art».

El **Rusiñol** havia gastat una broma massa pesada a el pobre **Esquirol**. Mira que enviar-li el seu propi retrat com a mostroari d'una cara rara, estafalària, ridiculitzant-lo! I passar aquesta vergonya davant els seus amics!

Els presents procuraren marxar tan dissimuladament com pogueren, perquè allà s'hi trobaven violents en no saber què dir-li. L'Esquirol es quedà sol i, amb la cua entre cames marxà a casa seva, recordant-se d'en **Rusiñol** a qui, ben segur, durant uns dies, li xiulà l'orella esquerra.

EPÍLEG

Com ja diguérem en el primer article, l'Esquirol gaudí d'una gran popularitat que li proporcionà la seva professió de **fotògraf-artista**. Però sobretot el que li va fer guanyar-se la simpatia de la gent fou el seu enorme **esperit de col·laboració** en tots els actes i manifestacions culturals, artístiques, esportives i recreatives que se celebraven a l'Escala, de moltes de les quals ell n'era el seu principal animador i organitzador.

Els primers anys de futbol a l'Escala es necessitava gent d'empenta, generosa i decidida, disposada a tot en bé d'aquest esport que aleshores anomenaven «football». Al costat dels **Juhé, Oriol, Sentena, Peret Joaquim, Serrats i altres**, s'hi trobà l'Esquirol, no per a posar-ne una medalla, sinó per a fer tot el que fos necessari.

Si arribava Carnaval i per animar la festa era necessari disfressar-se i fer el pallaso, ell ho feia.

Que s'havia de guarnir una carrossa o organitzar la cercavila, allà s'hi trobava l'Esquirol sempre disposat a donar un cop de mà.

Que es necessitava un actor per fer teatre, ja es podia comptar amb ell que n'era per un.

Al principi del nostre escrit, ja hem dit que ell fou un entusiasta animador i col·laborador de la societat local «la Penya» i element fundador del «Cau de l'Art».

Durant els anys que es publicà la revista local «COSTA BRAVA», a la qual, precisament, l'any passat per aquest temps li dedicàvem uns quants articles, l'Esquirol formà part de l'equip de redacció.

D'ell, els seus companys escrigueren, simpàticament, el següent:

«Model d'activitats asombrós, que pertot acudeix i a tot arriba. En el trant de la vida toca, com vulgarment es diu, totes les cordes. Es fotògraf, rellogter, joier, antiquari, òptic, comissionista, agricultor, avicultor, etc. etc.»

L'avicultura el té actualment tan abstret que a ella dedica la major part de les hores del dia.

Amb tot, és un bon xicot, la companyia del qual fóra en extrem agradable, sinó fos que la tos que mai el deixa, molesta un xic les oïdes, i a més és bastant rondinaire».

Recordo que el primer dia que vaig parlar de l'Esquirol, en fer un resum de la seva vida, veiérem que havia mort relativament jove, ja que **comptava tant sols 57 anys**.

Fou una llàstima que l'Escala el perdés tan aviat. La seva obra, tan beneficiosa per al poble, es veié bruscament interrompuda. Perdérem un gran historiador gràfic de la població que hauria pogut arribar, vivint 20 anys més –cosa que no hauria estat res de l'altre món– fins als inicis de la dècada dels cinquanta, enllaçant amb el fenomen del turisme i amb el millor nivell econòmic que va fer que tenir una màquina fotogràfica ja no fos tan difícil per part de molta gent del poble.

L'Esquirol hauria deixat el relleu professional a les moltes cases fotogràfiques que amb les postals, si bé amb un esperit més comercial que sentimental, han anat seguint i vivint l'extraordinària evolució urbanística que, darrerament, ha anat experimentant la nostra població.

Quanta producció fotogràfica va deixar de fer l'Esquirol a causa de la seva prematura mort! Quants de racons, edificis i contrades de l'Escala que han desaparegut o que s'han transformat després del seu traspàs, i dels quals ara no ens queda cap record!

Si una imatge equival a mil paraules, quantes pàgines d'història de l'Escala s'hauran deixat d'escriure!

És llàstima aquest silenci històric, però no ho deixa d'ésser menys l'abandó en què es va deixar la seva producció, permetent-se que es perdés gairebé tota, que es fes malbé i, el que és pitjor, que es llencessin –n'hi ha testimonis– moltes i moltes plaques –tal com ho llegiu– que constituïen un veritable arxiu històric local.

És una pena que d'entre els seus addictes no hi hagués ningú que no dongués la importància que mereixia aquest valuós treball que, dia darrera dia, anà fent l'Esquirol, més que per l'esperit comercial, per la seva gran estima a l'Escala.

Tanmateix, és una llàstima que l'Ajuntament, al seu degut temps, no fes mans i mànegues per tal d'adquirir l'obra de l'Esquirol, convertint-se d'aquesta manera, en conservador i dipositari, abans que